

УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ УПАКОВКИ В ДЕРЖАВАХ-ЧЛЕНАХ ЄС ТА УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ПРИНЦИПІВ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ¹

Кузнєцова О. О., Корнієнко І. М., Ястремська Л. С.

ВСТУП

Перехід від лінійної моделі економіки до циркулярної є ключовим аспектом сталого розвитку. Лінійна модель економіки, яка базується на принципі «видобування-виробництво-використання-відходи», призводить до виснаження природних ресурсів, накопичення відходів та загрози екологічних проблем. Циркулярна економіка, натомість, розглядає виробництво та споживання як замкнену систему, де відходи і ресурси використовуються максимально ефективно. Перехід до циркулярної економіки має призвести до зменшення навантаження на екологічні системи, збільшення стійкості виробництва та зменшення витрат на ресурси.

Ефективне управління відходами вважається ключовим моментом в побудові циркулярної економіки. Одним з основних аспектів циркулярної економіки є перетворення відходів на ресурси. Ефективне управління відходами дозволяє враховувати весь життєвий цикл продукту, зменшуючи кількість відходів, які видаляються на полігони або піддаються спалюванню. Ефективне управління відходами стимулює процеси відновлення та рециклінгу, що сприяє збереженню природних ресурсів та зменшенню потреби у первинній сировині. Ефективне вирішення проблем відходів включає в себе також підтримку ідеї створення продуктів, які розробляються з урахуванням їх тривалого використання, можливості ремонту та оновлення. Це сприяє створенню виробів, які можна легко відновлювати та переробляти. Ефективне

---

¹ Робота підготовлена в межах реалізації проекту програми ЄС Еразмус+Жан Моне «Clean Energy Technologies and Energy Efficiency: the EU Experience» (101047602 – EnergyC – ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-RSCH)

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Education and Culture Executive Agency. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

управління відходами допомагає знижувати кількість відходів, що потрапляють до навколишнього середовища та зменшувати негативний вплив на довкілля. Це важливо для збереження біорізноманіття та забезпечення сталості екосистем. Окрім цього, циркулярна економіка, побудована на ефективному управлінні відходами, може призвести до створення нових ринків, робочих місць та підтримки інноваційних підприємств, що працюють у сфері переробки та використання відходів.

Слід відзначити, що Європейський Союз (ЄС) займає провідні світові позиції у боротьбі зі зміною клімату внаслідок техногенного впливу. З цільовою метою, встановленою до 2050 року, ЄС прагне досягти кліматичної нейтральності. При цьому передбачається поступовий перехід держав-членів ЄС від лінійної економічної моделі до циркулярної економіки.

23 червня 2022 року держави-члени ЄС проголосували за надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу. На шляху до вступу до ЄС Україні необхідно провести низку реформ та адаптувати українське законодавство у відповідність до європейських критеріїв, зокрема, у сфері системи управління відходами. Тому аналіз правового регулювання управління відходами в ЄС та вивчення кращих практик у сфері поводження з відходами є актуальним завданням. Окрім цього, важливо визначити бар'єри, які можуть ускладнити процес адаптації в Україні досвіду ЄС в сфері управління відходами, зокрема, відходами упаковки, зважаючи на те, що утворення таких відходів продовжує зростати, а на виготовлення різних видів упаковки витрачається значна кількість первинної сировини.

Метою дослідження є аналіз організаційно-правових систем ЄС та України у сфері управління відходами упаковки та розгляд можливих шляхів удосконалення системи поводження з відходами упаковки в Україні на основі європейського досвіду.

Матеріали та методи. Аналіз ґрунтувався на нормативно-правовій базі як ЄС, так і України у сфері управління відходами. Крім того, були проаналізовані аналітичні звіти, наукові публікації, присвячені проблемам та досягненням у сфері управління відходами, зокрема, в контексті відходів упаковки, а також статистичні дані.

1. Політика, правове регулювання та стан поводження з відходами упаковки в країнах ЄС

Загальні принципи поводження з відходами викладено в Директиві 2008/98/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 19 листопада 2008 року про відходи та скасування деяких директив (Рамкова директива про

відходи)². Директива окреслює ієрархію поводження з відходами, при цьому основний пріоритет надається запобіганню утворенню відходів, тоді як видаленню відходів відводиться найнижчий пріоритет.

Слід зазначити, що Рамкова директива про відходи є найбільш загальною, яка поширюється на всі види відходів. У 2018 році до цієї Директиви було внесено зміни, які відображені в Директиві (ЄС) 2018/851³. Питання, пов'язані з вимогами до упаковки та поводження з відходами упаковки, регулюються Директивою 94/62/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 20 грудня 1994 року про упаковку та відходи упаковки (PPWD)⁴. PPWD неодноразово переглядалася. Остання редакція була прийнята в 2018 році⁵. Ця остання редакція містить оновлені заходи щодо запобігання утворенню відходів упаковки та сприяння повторному використанню, переробці та іншим формам відновлення відходів упаковки замість їх остаточного видалення на полігоні. Крім інших правил, до кінця 2024 року держави-члени ЄС повинні забезпечити функціонування схем розширеної відповідальності виробника для всіх видів упаковки. PPWD містить обов'язковий індикативний показник, згідно з яким у 2025 році щонайменше 65% відходів упаковки мають бути перероблені. Крім того, планується, що до 2030 року цей цільовий показник має зрости до 70%. PPWD також окреслює цільові показники щодо переробки окремих пакувальних матеріалів, які мають бути досягнуті в 2025 і 2030 роках. Ці конкретні показники стосуються таких матеріалів, як пластик, дерево, метали, алюміній, скло, а також папір і картон. Зокрема, для пластикової упаковки цільовий показник переробки до 2030 року становить 55%. Цільові показники щодо рівня рециклінгу окремих матеріалів, що вміщують відходи упаковки, наведено в табл. 1.

---

² Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on waste and repealing certain Directives. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/98/oj/eng>

³ Directive (EU) 2018/851 of the European Parliament and of the Council amending Directive 2008/98/EC on waste. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018L0851&from=LT>

⁴ European Parliament and Council Directive 94/62/EC of 20 December 1994 on Packaging and Packaging Waste. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:31994L0062>

⁵ Directive (EU) 2018/852 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 Amending Directive 94/62/EC on Packaging and Packaging Waste. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32018L0852>

**Цільові показники щодо рівня рециклінгу окремих матеріалів,
що вміщують відходи упаковки**

Вид матеріалу упаковки	Цільовий показник на 2025 р.	Цільовий показник на 2030 р.
Всі упаковка	65	70
Пластик	50	55
Дерев'яна тара (упаковка)	25	30
Чорні метали	70	80
Алюміній	50	60
Скло	70	75
Папір та картон	75	85

Відомо, що однією з головних проблем, пов'язаних з переробкою та утилізацією відходів упаковки, є зростаюча кількість утворення пластикових відходів. Тому боротьбі з надмірним утворенням пластикових відходів в ЄС приділяється значна увага. Так, в 2018 році Європейською Комісією була представлена Стратегія використання пластику в умовах циркулярної економіки⁶. Ця Стратегія передбачає впровадження широкого плану заходів для зменшення використання пластику та забезпечення ефективного управління цим потоком відходів. Вона включає в себе пропозиції щодо збору та переробки пластикових відходів, стимулювання використання вторинної сировини тощо. В 2019 році була прийнята Директива 2019/904 Європейського Парламенту та Ради про зменшення впливу окремих пластикових виробів на довкілля⁷. Вона передбачає обмеження використання деяких видів пластикових виробів для одноразового використання, таких як столові прибори, тарілки, пляшки, пакети та інші вироби. Відповідно до вимог цієї Директиви, країни-члени ЄС повинні розробити та реалізувати плани дій для зменшення використання таких виробів та покращення управління потоками відходів пластикових виробів одноразового використання.

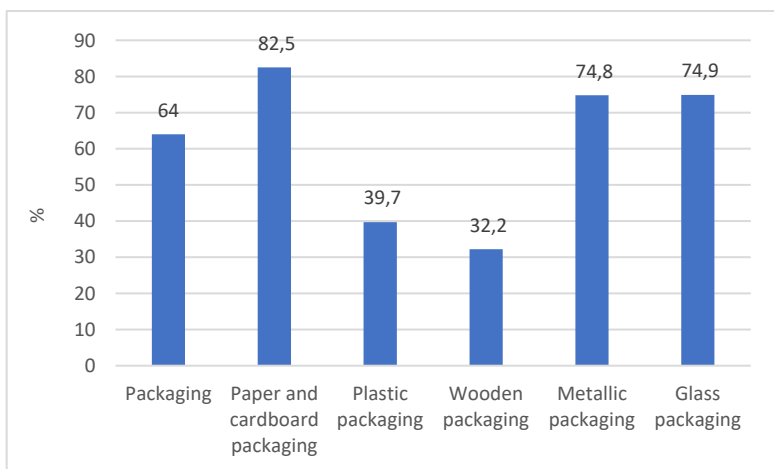
Положення, що регулюють сферу утворення та управління відходами упаковки, призвели до значних успіхів. На рис. 1 наведено показники переробки відходів упаковки в ЄС за 2021 рік⁸.

⁶ Plastic Strategy. URL: https://environment.ec.europa.eu/strategy/plastics-strategy_en

⁷ Directive (EU) 2019/904 of the European Parliament and of the Council of 5 June 2019 on the reduction of the impact of certain plastic products on the environment. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/904/oj>

⁸ Eurostat. Recycling rate of packaging waste by type of packaging. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cei_wm020/default/table?lang=en

Положення, що регулюють сферу утворення та управління відходами упаковки, призвели до значних успіхів. На рис. 1 наведено показники переробки відходів упаковки в ЄС за 2021 рік⁹. Загалом, вражаючи 64% відходів упаковки піддалися переробці. Якщо оцінювати переробку відходів упаковки за видами пакувальних матеріалів, то найвищий показник рециклінгу зафіксовано для відходів паперової та картонної упаковки – 82,5%. Відходи металевої упаковки (74,8%) і відходи скляної упаковки (74,9%) мають порівнянні рівні переробки. Нижчий рівень переробки досягнуто для пластикової та дерев'яної упаковки (39,7% та 32,2% відповідно).

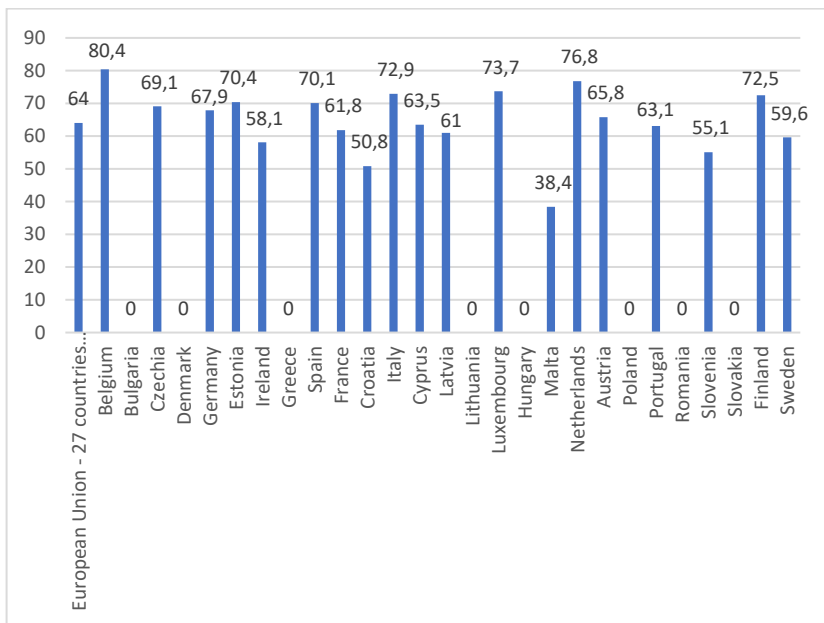
Рис. 1. Рівень переробки (%) відходів упаковки в ЄС у 2021 р.

Джерело: Eurostat, 2023

На рис. 2 показано досягнення у сфері переробки відходів упаковки в окремих державах-членах ЄС. Згідно зі статистичними даними Євростату за 2021 рік¹⁰ Бельгія досягла найвищого рівня переробки відходів упаковки, досягнувши вражаючих 80,4 %. Друге і третє місця посіли Нідерланди та Люксембург, які досягли рівня переробки 76,8 % і 73,7 % відповідно.

⁹ Eurostat. Recycling rate of packaging waste by type of packaging. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cei_wm020/default/table?lang=en

¹⁰ Eurostat. Recycling rate of packaging waste by type of packaging. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cei_wm020/default/bar?lang=en

Рис. 2. Рівень переробки (%) відходів упаковки в ЄС у 2021 р.; дані для Болгарії, Данії, Греції, Литви, Угорщини, Польщі, Румунії та Словачії наведені

Джерело: Eurostat, 2023

Країни-члени ЄС використовують різні моделі систем управління відходами упаковки. Наприклад, характерна риса французького підходу передбачає центральний координаційний орган, відповідальний за встановлення плати за вплив на навколишнє середовище. Ця плата може змінюватися через систему заохочень і штрафів, засновану на придатності упаковки до переробки. Організації, яким доручено сертифікувати придатність упаковки до вторинної переробки, також надають підтримку тим, хто приділяє увагу екологічності дизайну виробів¹¹. Португальська система виділяється наявністю спеціальної платформи для торгівлі відходами, яка діє як сполучна ланка для транзакцій з відходами, що ефективно зрівноважує попит та пропозицію, тим самим стимулюючи зростання ринку. Ця португальська платформа сприяє розширенню ринків вторинної сировини. Веб-сайт

¹¹ Di Foggia, G., & Beccarello, M. An overview of packaging waste models in some European countries. *Recycling*. 2022. 7(3), 38.

Європейської комісії вміщує корисну інформацію про стан поводження з відходами в окремих країнах-членах ЄС. На сайті наведена інформація щодо комплексного аналізу викликів та можливостей у сфері управління відходами, що супроводжується відповідними рекомендаціями, спрямованими на вдосконалення систем управління відходами в окремих країнах. Крім того, на веб-сайті наводиться інформація про передові практики поводження з відходами, які можуть слугувати моделями для наслідування¹². Як приклади таких практик можна навести наступне. Наприклад, у Швеції діє заборона на захоронення деяких видів відходів, таких як органічні та горючі відходи. Це, серед інших заходів, дозволило знизити частку відходів, що видаляється на полігонах, до 1%¹³. В Австрії реалізована дуже цікава практика оподаткування у сфері поводження з відходами. Плата за видалення відходів на полігонах залежить, насамперед, від виду відходів. По-друге, отримані кошти спрямовуються на рекультивуацію старих сміттєзвалищ. Австрія оголосила про рекультивуацію забруднених ділянок до 2050 року¹⁴. В Ірландії розпочато національну кампанію з підвищення обізнаності широкої громадськості щодо концепції циркулярної економіки. Водночас організації розширеної відповідальності виробника беруть участь у цій кампанії¹⁵. У Фінляндії діє ефективна система повернення використаної тари з відшкодуванням її депозитної вартості. Завдяки зручності цієї схеми країна досягла дуже високого рівня повернення упаковки (наприклад, пластикові пляшки – 92%, алюмінієві банки – 96%)¹⁶. І список таких ефективних практик, що застосовуються в різних європейських країнах, можна продовжувати.

Однак, незважаючи на помітний прогрес у сфері переробки та відновлення відходів упаковки, утворення такого виду відходів в ЄС продовжує зростати. Дані Євростату¹⁷ показують, що кількість відходів упаковки, утворених у 2021 році, зросла до 188,69 кг за рік в розрахунку на одну людину (рис. 3). Така траєкторія не відповідає вимогам ієрархії

---

¹² Waste Early Warning Reports 2023 – country specific factsheets. URL: https://environment.ec.europa.eu/publications/waste-early-warning-reports-2023-country-specific-factsheets_en

¹³ Sweden, 2025 EU waste recycling targets: state of play. Publications Office of the European Union. URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2779/859809>

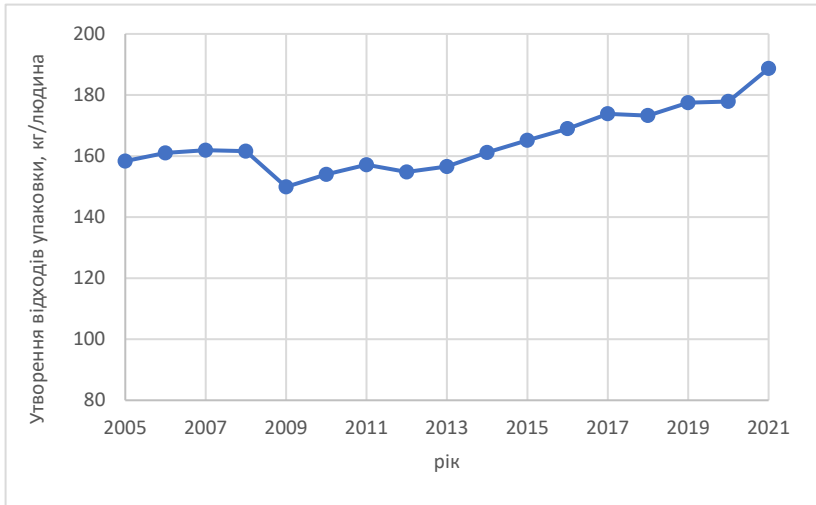
¹⁴ Österreich, EU-Abfallrecyclingziele für 2025: Aktueller Stand. Publications Office of the European Union. URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2779/031453>

¹⁵ Ireland, 2025 EU waste recycling targets: state of play. Publications Office of the European Union. URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2779/378751>

¹⁶ Finland, 2025 EU waste recycling targets: state of play. Publications Office of the European Union. URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2779/773>

¹⁷ Eurostat. Generation of packaging waste per capita. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cei_pc040/default/table?lang=en

управління відходами, відповідно до якої найвищий пріоритет відводиться запобіганню утворенню відходів.

Рис. 3. Утворення відходів упаковки в ЄС

Джерело: Eurostat, 2023

Подібна ситуація спостерігається і з утворенням окремих груп відходів упаковки, зокрема, відходів пластикової упаковки. На рис. 4 наведені дані Євростату¹⁸, що свідчать про неухильне зростання утворення відходів пластикової упаковки, кількість яких у 2021 році досягла 35,92 кг/люд.

Тому в ЄС продовжується робота, спрямована на підвищення ефективності управління відходами, зокрема, відходами упаковки, в контексті принципів ієрархії поводження з відходами.

Враховуючи амбітні кліматичні цілі ЄС, визначені в Європейському зеленому курсі¹⁹ та Плані дій у сфері циркулярної економіки²⁰, було

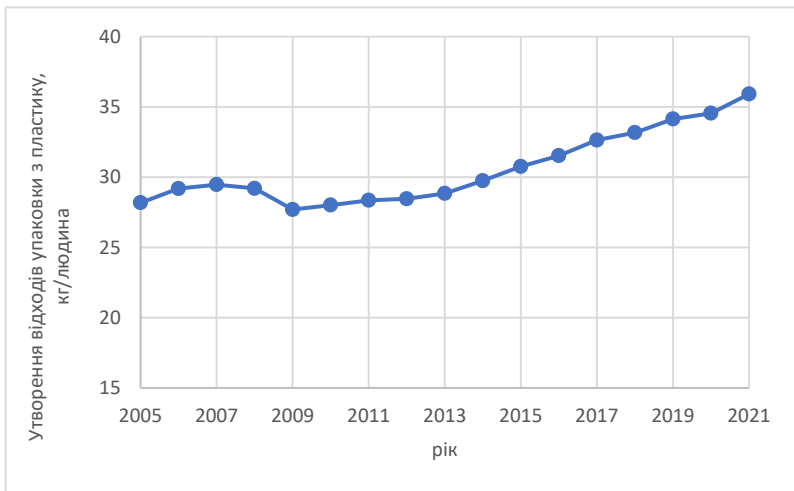
¹⁸ Eurostat. Generation of plastic packaging waste per capita. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cei_pc050/default/table?lang=en

¹⁹ Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The European Green Deal. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>

²⁰ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A new Circular

запропоновано переглянути існуючу PPWD. Запропонований проект Регламенту щодо упаковки та відходів упаковки²¹ було оприлюднено в листопаді 2022 року. Його загальні цілі полягають у зменшенні негативного впливу упаковки та її відходів на навколишнє середовище та покращенні функціонування внутрішнього ринку. Конкретними цілями є зменшення утворення відходів упаковки; сприяння розвитку циркулярної економіки, застосовуючи пакування економічно ефективним способом; сприяння використанню переробленого матеріалу в упаковці. У запропонованому Регламенті недвозначно зазначено, що вага та розміри кожного пакування повинні бути максимально зведені до мінімуму. Крім того, пропозиція містить заборону на певні типи упаковки компактного формату.

Рис. 4. Утворення відходів упаковки з пластику в ЄС

Джерело: Eurostat, 2023

В проекті Регламенту також запроваджено цільові показники щодо мінімального вмісту переробленого пластику в упаковці (частка на одиницю упаковки) з 1 січня 2030 року (табл. 2). При цьому значення

Economy Action Plan for a cleaner and more competitive Europe. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1583933814386&uri=COM:2020:98:FIN>

²¹ Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on packaging and packaging waste, amending Regulation (EU) 2019/1020 and Directive (EU) 2019/904, and repealing Directive 94/62/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0677>

цих показників мають збільшитися з 1 січня 2040 року. Будуть деякі винятки, зокрема, для упаковки для медичних приладів, упаковки, необхідної для збереження якості лікарських засобів, та компостованої пластикової упаковки.

Наразі документ проходить стандартну законодавчу експертизу.

Таблиця 2

**Цільові показники щодо вмісту переробленого пластику
в одиниці упаковки (%)**

Тип упаковки	31 січня 2030 р.	31 січня 2040 р.
ПЕТ-упаковка	30%	50%
Пластикова упаковка, виготовлена з інших матеріалів, ніж ПЕТ (за виключенням одноразових пластикових пляшок для напоїв)	10%	50%
Одноразові пластикові пляшки для напоїв	30%	65%
Інші види упаковки	35%	65%

В цілому можна зазначити, що в ЄС проводиться послідовна робота щодо розбудови циркулярної економіки та досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року. І одним з ключових аспектів у досягненні амбітних кліматичних цілей є впровадження ефективної системи управління відходами, зокрема, відходами упаковки. Варті уваги ініціативи ЄС щодо встановлення обмеження на використання одноразових пластикових виробів, сприяння впровадженню альтернативних матеріалів та упаковок, які легко піддаються переробці. ЄС визначає цілі стосовно використання вторинної сировини в упаковці, а також підтримує ініціативи з розвитку інфраструктури для переробки відходів.

**2. Сучасний стан та проблеми
управління відходами упаковки в Україні**

Акцентуючи увагу на ситуації в Україні, можна відзначити наступне. Управління відходами упаковки є невід'ємною частиною ширшої системи управління твердими побутовими відходами (ТПВ). Зараз цей процес переважно передбачає видалення таких відходів на полігонах твердих побутових відходів, багато з яких перевантажені та не відповідають встановленим стандартам екологічної безпеки.

На національному рівні існує очевидна нестача інфраструктури для роздільного збору та переробки відходів упаковки. Внаслідок цього країна щороку втрачає величезний об'єм цінних ресурсів, що охоплює

такі матеріали, як папір, картон, пластик, скло, метали та деревина. Ці матеріали містять прихований потенціал для повторного введення в економічний цикл та можуть слугувати сировиною для виготовлення нових продуктів.

У 2022 році лише 9,9% побутових відходів, до яких входять також відходи упаковки, було спалено чи перероблено, а саме 1,66% спалено, а 8,24% побутових відходів потрапило до пунктів прийому вторинної сировини та сміттєпереробних ліній. Кількість перевантажених полігонів ТПВ становить 163 одиниці (2,8 %), а 693 одиниці (12 %) не відповідають стандартам екологічної безпеки²².

Підписавши Угоду про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами, з іншого боку, Україна зобов'язалася поетапно привести свої правила поводження з відходами у відповідність до законодавства ЄС. У Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна»²³ (розроблена на основі глобальних цілей сталого розвитку) пріоритетним визначено завдання переходу на принципи циркулярної економіки. У цій доповіді наголошується на необхідності запровадження моделі циркулярної економіки, акцентуючи увагу на енергозбереженні, сталому екологічно чистому виробництві та споживанні. Ще одним документом, який ставить завдання переходу на принципи циркулярної економіки, є Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820-р²⁴. Серед принципів, на яких базується Стратегія, міститься і принцип «переходу до економіки замкнутого циклу, який передбачає, що обсяг продуктів, матеріалів і ресурсів використовується в економіці якомога довше і утворення відходів мінімізується». Стратегія визначає пріоритети державного регулювання у сфері поводження з відходами з урахуванням європейських нормативних документів, зокрема Директиви 2008/98/ЄС та Директиви 94/62/ЄС «Про упаковку та відходи упаковки».

---

²² Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. Аналіз стану сфери поводження з побутовими відходами в Україні за 2022 рік. URL: <https://mtu.gov.ua/news/34323.html>

²³ Міністерство економіки України. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна». URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6f446a44-9bba-41b0-8642-8db3593e696e&title=NatsionalnaDopovid-tsiliStalogoRozvitku-Ukraina->

²⁴ Про схвалення національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року : розпорядження Кабінету міністрів України від 08.11.2017 р. № 820-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80#Text>

У 2019 році було затверджено Національний план управління відходами до 2030 року²⁵. Цей План містить конкретні показники, яких має досягти Україна у сфері поводження з відходами, а також зазначає необхідність розробки та впровадження спеціального закону України щодо вимог до упаковки та поводження з відходами упаковки.

Положення Директиви 2008/98/ЄС імплементовано в українське законодавство Законом України «Про управління відходами»²⁶. Цей Закон (набрав чинності 09.07.2023) передбачає реформу в сфері управління відходами, яка сприятиме переходу України до моделей циркулярної економіки та сталого розвитку, а також запровадженню на законодавчому рівні основних європейських підходів та принципів, у тому числі принципу розширеної відповідальності виробника.

Для більш повної імплементатії законодавства ЄС в сфері управління відходами необхідно розробити та затвердити низку законів, що стосуються управління окремими потоками відходами, зокрема, відходами упаковки. На сьогодні проект закону «Про упаковку та відходи упаковки»²⁷ знаходиться на стадії обговорення. Прийняття та імплементатія положень закону «Про упаковку та відходи упаковки» сприятиме подальшому наближенню національного законодавства до законодавства ЄС.

У той же час важливо визнати, що для побудови ефективних систем управління відходами упаковки в Україні доцільно вивчити та запровадити кращі європейські практики у цій сфері. Визнаючи, що запобігання утворенню відходів має першочергове значення в ієрархії управління відходами, стає доречним розробити підходи до управління відходами упаковки в Україні, які тісно узгоджуються з передовими досягненнями ЄС у цій сфері.

Беручи до уваги досягнення держав-членів ЄС у сфері поводження з відходами упаковки, можна запропонувати наступні заходи щодо вдосконалення систем управління відходами упаковки на національному, регіональному та місцевому рівнях. На нашу думку, запровадження системи обов'язкового повернення депозитів для

---

²⁵ Про затвердження Національного плану управління відходами до 2030 року : розпорядження Кабінету міністрів України від 20.02.2019 р. № 117-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnogo-planu-upravlinnya-vidhodami-do-2030-roku>

²⁶ Про управління відходами : Закон України від 10.06.2022 р. № 2320-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>

²⁷ Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Повідомлення про оприлюднення проекту Закону України «Про упаковку та відходи упаковки». URL: <https://mepr.gov.ua/povidomlennya-pro-oprylyudnennya-proyektu-zakonu-ukrayiny-pro-upakovku-ta-vidhody-upakovky/>

пластикових пляшок і алюмінієвих банок є надзвичайно важливим кроком, оскільки ця практика дуже успішно зарекомендувала себе в деяких країнах-членах ЄС. Крім того, у відповідь на явно надмірне утворення відходів упаковки доцільно заборонити певні типи упаковки. Наприклад, використання одноразової упаковки для харчових продуктів і напоїв у закладах харчування, одноразової упаковки для фруктів і овочів, а також мініатюрної упаковки, як-от пляшечки з шампунем у готелях, має бути або обмежено, або взагалі заборонено. Разом з тим важливо підтримувати ініціативи, спрямовані на підвищення можливості переробки упаковки. Це вимагає формулювання заходів, які встановлюють критерії дизайну для упаковки, чітко розмежовуючи, які конкретні види упаковки повинні бути компостовані, дозволяючи споживачам утилізувати їх як біовідходи. Крім того, національні виробники повинні включати певні частки переробленого матеріалу при виготовленні нової пластикової упаковки. Цей захід має на меті підвищити цінність переробленого пластику як цінної сировини. Нарешті, ефективне впровадження системи «забруднювач платить» має бути обов'язковим. Ця система мотивує виробників упаковки інтегрувати принципи циркулярної економіки у виробничу практику.

ВИСНОВКИ

В роботі розглянуто нинішній стан управління відходами упаковки в ЄС та Україні, а також відповідні основні нормативно-правові документи. Показано, що різні заходи, вжиті в ЄС у сфері управління відходами упаковки, призвели до помітних успіхів. Досягнуто високі рівні відновлення відходів упаковки, зокрема, рециклінгу. Водночас варто зазначити, що кількість відходів упаковки в ЄС продовжує зростати, що суперечить принципам ієрархії поводження з відходами. Тому в ЄС продовжується робота щодо вдосконалення системи управління такими відходами, при цьому однією з пріоритетних цілей є регулювання утворення нових відходів з метою їх зменшення.

Натомість Україна суттєво відстає від більшості країн ЄС за рівнем рециклінгу відходів упаковки, при цьому утворення таких відходів також продовжує зростати. Переважаюча практика передбачає видалення відходів упаковки. Щоб вирішити цю проблему, запроваджуються різноманітні заходи, в тому числі відбувається оновлення законодавства в цій сфері та планується прийняття спеціального закону «Про упаковку та відходи упаковки». Метою цих заходів є стимулювання інтеграції відходів упаковки у новий ресурсний цикл.

Враховуючи євроінтеграційну траєкторію України, застосування кращих європейських практик у сфері управління відходами упаковки,

особливо у сферах переробки, повторного використання та відновлення, має величезне значення. Окрім цього, важливим аспектом є проведення просвітницької роботи серед широких верств населення, популяризуючи кращі практики поводження з відходами.

АНОТАЦІЯ

Ефективне управління відходами є важливою складовою циркулярної економіки та має враховувати принципи ієрархії поводження з відходами. Одним з найбільш проблемних видів відходів є відходи упаковки, при цьому кількість таких відходів зростає з кожним роком. У цьому аспекті важливим є досвід Європейського Союзу. Слід відзначити, що ЄС відіграє провідну роль у світі у боротьбі зі зміною клімату, впроваджуючи принципи циркулярної економіки та розбудовуючи ефективні системи управління відходами, зокрема, відходами упаковки. За останній час в ЄС приділяється значна увага впровадженню заходів, спрямованих на збільшення рівня рециклінгу відходів упаковки, застосуванню упаковки багаторазового використання тощо. В цьому контексті слід відзначити, що в Україні обсяг відходів, які піддаються переробці та використовуються як вторинна сировина, залишається на досить низькому рівні. В даній роботі здійснений аналіз сучасної нормативно-правової бази ЄС та України у сфері управління відходами, оцінено поточний стан переробки відходів упаковки та запропоновано ряд рекомендацій, враховуючи європейський досвід, спрямованих на підвищення ефективності системи управління відходами упаковки в Україні в контексті вимог циркулярної економіки.

Література

1. Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on waste and repealing certain Directives. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/98/oj/eng>
2. Directive (EU) 2018/851 of the European Parliament and of the Council amending Directive 2008/98/EC on waste. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018L0851&from=LT>
3. European Parliament and Council Directive 94/62/EC of 20 December 1994 on Packaging and Packaging Waste. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:31994L0062>
4. Directive (EU) 2018/852 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 Amending Directive 94/62/EC on Packaging and Packaging Waste. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32018L0852>

5. Plastic Strategy. URL: https://environment.ec.europa.eu/strategy/plastics-strategy_en.

6. Directive (EU) 2019/904 of the European Parliament and of the Council of 5 June 2019 on the reduction of the impact of certain plastic products on the environment. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/904/oj>

7. Eurostat. Recycling rate of packaging waste by type of packaging. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cei_wm020/default/table?lang=en

8. Eurostat. Recycling rate of packaging waste by type of packaging. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cei_wm020/default/bar?lang=en

9. Di Foggia, G., & Beccarello, M. An overview of packaging waste models in some European countries. *Recycling*. 2022. 7(3), 38.

10. Waste Early Warning Reports 2023 – country specific factsheets. URL: at https://environment.ec.europa.eu/publications/waste-early-warning-reports-2023-country-specific-factsheets_en

11. Sweden, 2025 EU waste recycling targets: state of play. Publications Office of the European Union. URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2779/859809>

12. Österreich, EU-Abfallrecyclingziele für 2025: Aktueller Stand. Publications Office of the European Union. URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2779/031453>

13. Ireland, 2025 EU waste recycling targets: state of play. Publications Office of the European Union. URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2779/378751>

14. Finland, 2025 EU waste recycling targets: state of play. Publications Office of the European Union. URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2779/773>

15. Eurostat. Generation of packaging waste per capita. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cei_pc040/default/table?lang=en

16. Eurostat. Generation of plastic packaging waste per capita. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cei_pc050/default/table?lang=en

17. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The European Green Deal. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>

18. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A new Circular Economy Action Plan for a cleaner and more

competitive Europe. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1583933814386&uri=COM:2020:98:FIN>

19. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on packaging and packaging waste, amending Regulation (EU) 2019/1020 and Directive (EU) 2019/904, and repealing Directive 94/62/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0677>

20. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. Аналіз стану сфери поводження з побутовими відходами в Україні за 2022 рік. URL: <https://mtu.gov.ua/news/34323.html>

21. Міністерство економіки України. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна». URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6f446a44-9bba-41b0-8642-8db3593e696e&title=NatsionalnaDopovid-tsiliStalogoRozvitku-Ukraina->

22. Про схвалення національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року : розпорядження Кабінету міністрів України від 08.11.2017 р. № 820-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80#Text>

23. Про затвердження Національного плану управління відходами до 2030 року : розпорядження Кабінету міністрів України від 20.02.2019 р. № 117-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/pro-zatverdzhennya-natsionalnogo-planu-upravlinnya-vidhodami-do-2030-roku>

24. Про управління відходами : Закон України від 10.06.2022 р. № 2320-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>

25. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Повідомлення про оприлюднення проекту Закону України «Про упаковку та відходи упаковки». URL: <https://mepr.gov.ua/povidomlennya-pro-oprylyudnennya-proyektu-zakonu-ukrayiny-pro-upakovku-ta-vidhody-upakovky/>

Information about the authors:

Olena Kuznietsova

Candidate of Technical Sciences,
Associate Professor at the Department of Biotechnology
National Aviation University
1, Liubomyra Huzara Av., Kyiv, 03058, Ukraine

Iryna Kornienko

Candidate of Technical Sciences,
Associate Professor at the Department of Biotechnology
National Aviation University
1, Liubomyra Huzara Av., Kyiv, 03058, Ukraine

Larisa Yastremska
Candidate of Agricultural Sciences,
Associate Professor at the Department of Biotechnology
National Aviation University
1, Liubomyra Huzara Av., Kyiv, 03058, Ukraine